

Социологична психология – специфика на общуването

Социологичната психология борави със свой категориален и понятиен апарат, от гледна точка на специфичните процеси, които изследва. Като всяка наука, и социологичната психология разкрива типични за нея явления и взаимовръзки. Използва и достиженията на другите науки. При изследване на общуването, тя обикновено използва системния подход. Това означава, че се подхожда от системна гледна точка например, да разглежда малката група като система, социалната организация като система в процеса на общуване.

Известно е, че социалните общности се обединяват, за да извършват определени социални дейности. Самото общуване се простира между обекта и субекта и тя ги свързва, т.е. всяко общуване е своеобразен род предметна дейност, защото е насочено към предмет или обект и притежава основания, поради които се извършва. Междупersonното общуване, като обект на социологичната психология има две страни: субект и обект, т.е. човешкото общуване е субект-обектна категория. Междупersonното общуване има и опосредстван характер. Общуването между личностите се извършва в социален контекст, като субект на отношение може да бъде отделна личност или група. Общуването на индивида не е нищо друго, освен взаимодействие. Информацията е, която се предава при поведението между субектите и комуникативния акт. Човешката дейност е процес, който постоянно се развива. По време на този процес се получава резултат от поведението. На практика, целия материален свят е резултат от междупersonностните общувания и тяхната екзотермична форма, като всичко това е обект на социологичната психология.

Основни характеристики на междупersonностното общуване могат да се представят в следните аспекти: всяко общуване е материално, защото се извършва между обекти; всяко общуване е предметно, защото има свой предмет; всяко общуване е социално, защото се извършва в социален контекст; всяко общуване е исторически обусловено, защото се извършва в точно определен исторически момент; всяко общуване е мотивирано, защото и немотивираната дейност не съществува. От друга страна, всяко общуване е свързано с поведението, с взаимодействието между отделните личности.

Следователно, междупersonностните общувания могат да се окачествят като мотивирани, социални дейности.

Социализацията е процес на формиране, изграждане на човешката личност. Отношенията, при които хората общуват по между си, както и различните цели и социалната стратификация образуват групите. Въпросът има и още един аспект: социалните (обществени) взаимоотношения са съвкупност от идеологически, правни, морални, религиозни отношения, в които влизат помежду си хората, а оттам и социалните групи. Социалните взаимоотношения зависят както от производствените отношения, така и от нивото и структурата на самата организация. Те не надстройват или определят от тях.

От гледна точка на тези комуникационни отношения, хората се разкриват като изпълнители на предварително предписани роли. За да изпълни със съдържание социалните и производствени отношения, човек изпълнява предварително предписана роля в дадена група. Освен в социални и производствени отношения хората влизат и в ролеви отношения. Те влизат в ролеви отношения, за да могат да изпълнят със съдържание социалните и производствените общувания.

Индивидите в социума са асоциирани в различни обединения. В зависимост от това, дали са възникнали спонтанно или закономерно, с нетраен или продължителен характер, дали са официални или неофициални, както и според спецификата на общуването, най-често срещаните човешки обединения са:

- **социално множество** – това е нетрайна съвкупност от хора, обединени от общ признак. След задоволяването на целта, в името на която е създадено, това множество може да се разпадне. Общуването в него е неформално.

- **социална съвкупност** – това е разновидност на социалното множество, обединено обаче от статистическа, а не е от социална връзка; общуването в него е неформално.

- **социална категория** – под този вид обединение се разбира категория социално множество, което също се обособява по някакъв статистически признак – професия, възраст, пол и др. *Например множество от хора от една и съща професия е професионална категория, множество от хора на една и съща възраст е възрастова категория и т.н.;*

Общуването в него е неформално, но може да бъде и формализирано от определени правила.

- **социална общност** – освен общ признак, това обединение има институционална изява и пространствена локалност. За продължителен период запазва дадена трайна социална връзка. *Например семейна*

общност, етническа общност, селищна общност и т.н.;

Общуването в него е неформално, но може да бъде и формализирано от определени правила.

- **социална група** – представлява вид социална общност, съставена от ограничен брой хора, обособена по даден признак, с общи интереси, ценности и вътрешна структура; общуването в него е неформално, но може да бъде и формализирано от определени правила

- **социалния кръг** е разновидност на социалната общност, която обаче не се характеризира със строго определен принцип на обособяване и вътрешна организираност. Нейното функциониране се поддържа от традиционни срещи и неформални контакти (приятелски, браншови, длъжностни, статусни и пр. кръгове); общуването в него е неформално, но може да бъде и формализирано от определени правила

- **социалната среда** е съвкупност от хора или групи, която обкръжава дадена социална общност.

В заключение, може да се каже, че един от основните елементи на социалното поведение е информационния (предаване, приемане, съхраняване на информация). Характерно за комуникацията е, че тя, според информацията, която приема или предава има възможност и способността да управлява. Една от основните характеристики на комуникацията при съвременните организационни поведения, е че тя интернационална – тоест, независима по отношение на своя материален носител, независима по отношение на държавни граници и междуправителствени отношения.

При комуникацията, не се обменя само информация, а и действие. В организационното

поведение се предполага взаимодействие или обмен на действие. В този смисъл, взаимодействието може да има положителен (коопериране, сътрудничество, взаимопомощ) или отрицателен (противодействие, конкуренция, противоборство) момент (план).

Общуването действително представлява съвкупността от ценности, норми, модели на субординация, комуникация и професионално поведение, които са в състояние да осигурят приемственост в развитието на дадена структура, стабилитет и виталност, иновативност и прогрес. Това понятие е толкова по-ефективно, колкото повече е наситено с хуманност, но и с прагматичен дух . То съдържа ефикасната стратегия за решаване на проблемите, изникващи в процеса на работа (трудови конфликти, технологични трудности, подронен авторитет и накърнен имидж, девалвиране на стимулите, елементи на догматизъм, инерционност, апатия и т.н.), в социалното обкръжение на индивидите. Общуването не бива да се възприема като завършена система от правила и норми, а като гъвкав и пластичен конгломерат от ценности и образци, който постоянно се променя, обновява и коригира по посока на съвършенството.